

Zaalteksten eerste verdieping vaste collectie Van Gogh Museum

Inhoud

Op de muur: Van Goghs voorbeelden.....	2
Schilderij: De druivenoogst, 1880	2
Beeldbeschrijving De druivenoogst.....	2
Het landleven	3
Boerenschilder.....	4
Op de muur: Vincent van Gogh 13 april 1885: ‘Als ik zeg dat ik een boerenschilder ben, dat is werkelijk zoo; ik voel mij t’huis daar.’	4
Schilderij: Zeegezicht bij Scheveningen, 1882.....	4
Schilderij: Het uitgaan van de Hervormde Kerk te Nuenen, 1884-1885	4
Schilderij: Kop van een vrouw, 1885	4
Schilderij: Stilleven met bijbel, 1885	4
Schilderij: Tegelschilders, 1883-1884	4
Schilderij: Boerengezin aan de maaltijd, 1882	5
Schilderij: De aardappeleters, 1885	5
Beeldbeschrijving De aardappeleters.....	5
Nieuwe perspectieven.....	6
Op de muur: Vincent van Gogh september of oktober 1886: ‘Wat je hier wel kunt bereiken, is vooruitgang en die vind je hier wel degelijk, dat durf ik te verzekeren.’	6
Schilderij: Tulpenvelden vlakbij Den Haag, 1886	6
Schilderij: Portret van een jonge vrouw, 1886.....	6
Schilderij: ‘Zij die vroeger de mooie vrouw van de helmenmaker was’	6
ontwerp 1885-1887, gietsel 1935-1940	6
Schilderij: De oude officieren, c. 1884.....	6
Schilderij: Portret van Léonie Rose Charbuy-Davy, 1887	7
Schilderij: Impasse des Deux Frères in Montmartre, 1887	7
Schilderij: Mand met hyacintbollen, 1887	7
Schilderij: Rode kolen en uien, 1887	7
Schilderij: Tuin met geliefden: Square Saint-Pierre, 1887.....	7
Beeldbeschrijving Tuin met geliefden: Square Saint-Pierre	8
Schilderij: De Mangobomen, Martinique, 1887	8
Schilderij: De Seine bij Courbevoie, 1883-1884	8
Schilderij: Het ‘Ponton de la Félicité’ bij Asnières (Opus nr. 143), 1886.....	8
Beeldbeschrijving Het ‘Ponton de la Félicité’ bij Asnières (Opus nr. 143)	8

Schilderij: Het hooien, Éragny, 1887	9
Schilderij: In het café: Agostina Segatori in Le Tambourin, 1887.....	9
Schilderij: Een jonge vrouw aan tafel ('Poudre de riz'), 1887	10
Schilderij: Boulevard de Clichy, 1887	10
Schilderij: Gezicht vanuit Theo's appartement, 1887	10
Beeldbeschrijving Gezicht vanuit Theo's appartement.....	11
Bloeiperiode	11
Op de muur: Vincent van Gogh 18 augustus 1888: 'In plaats van te proberen precies weer te geven wat ik voor me zie, gebruik ik de kleur om me krachtig uit te drukken.'	12
Schilderij: De brug van Langlois, 1888.....	12
Schilderij: Zonnebloemen, 1889.....	12
Beeldbeschrijving Zonnebloemen	12
Schilderij: De oogst, 1888.....	12
Beeldbeschrijving De oogst	13
Schilderij: De slaapkamer, 1888	13
Beeldbeschrijving De slaapkamer.....	13
Schilderij: De zoeaaf, 1888	14
De stoel van Gauguin, 1888.....	14
Dromen van Japan.....	14
Schilderij: Bloeiende pruimenboomgaard (naar Hiroshige), 1887.....	14
Schilderij: Vissersboten op het strand van Les Saintes-Maries-de-la-Mer, 1888.....	15
Beeldbeschrijving Vissersboten op het strand van Les Saintes-Maries-de-la-Mer.....	15

Op de muur: Van Goghs voorbeelden

Schilderij: De druivenoogst, 1880

Jules Bastien-Lepage

Van Gogh bewonderde Bastien-Lepages oprechte en eenvoudige benadering van het boerenleven. Op dit schilderij kijkt een jonge vrouw achterom om iets te zeggen tegen de personen links van haar. Of is het om te zien of het weer goed genoeg blijft om te beginnen met het oogsten van de druiven? De monumentale, afgewende pose van de vrouw leidt onze blik verder het landschap in. Bastien-Lepage gebruikte voor de begroeiing en de lucht een levendige verscheidenheid van verfstreken en tinten.

Beeldbeschrijving De druivenoogst

olieverf op doek, 81 x 105 cm

Jules Bastien-Lepage maakte dit schilderij in 1880, het jaar waarin Van Gogh besloot zich op het kunstenaarschap te richten. Het werk van Bastien-Lepage maakte grote indruk op Van Gogh en de

schilder werd een belangrijk voorbeeld voor hem. De oprechte en eenvoudige benadering van het boerenleven van schilders zoals Bastien-Lepage maakte dat Van Gogh besloot ook het harde maar eerlijke leven van de boeren verbeelden, zonder dit te idealiseren.

De druivenoogst, is een groot, liggend werk. Het grootste deel, bestaat uit gras, struikjes, takken. We zien ook wijnstokken, de toppen daarvan eindigen in een rechte lijn die van links naar rechts over het beeld loopt. We zien voornamelijk groen, bruine tinten met af en toe wat fellere lichtgroene accenten. Bastien-Lepage heeft gewerkt met een losse penseelstreken, waarin hij de takjes zo dun schilderde dat het lijkt alsof hij ze heeft gekrast.

Achter het veld met de druiven zien we de helling van een heuvel, geschilderd in vlakken met verschillende bruintinten. Op de top staan wat kleine boompjes.

Het bovenste, resterende 1/3e deel van het beeld, is gevuld met een donkere, wat onheilspellende lucht. Er is duidelijk zwaar weer op komst. In grijze, blauwe, lichtpaarse vegen laat Bastien-Lepage de lucht dichttrekken. Kleine witte veegjes als wolkjes die op lijken te lossen in het steeds dichter wordende wolkendek. Her en der is er een veegje oranje roze te bespeuren, alsof de zon er toch nog een beetje probeert door te komen.

Misschien dat het onheilspellende weer de reden is dat de vrouw, die op de voorgrond net even links van het midden op het schilderij staat, omkijkt naar...naar wat? Naar de lucht, een man of vrouw in de verte, die heel klein net achter het gras te zien is? Beide figuurtjes zijn heel klein weergegeven en hebben geen details.

Waar de vrouw precies naar kijkt weten we niet, maar door haar gedraaide houding komt er beweging in het schilderij. De vrouw zien we helemaal, al verdwijnt haar lange jurk onderaan achter het hoge gras. We zien haar beige onderjurk, misschien was deze ooit wit, maar door het werken op het veld vast vies en grijs geworden. Van onder haar borst tot even boven de knieën draagt ze een donkerbruine rok. Een dikke hoop stof, opgeknoopt en half in de onderrok gestopt om te voorkomen dat ook deze smerig wordt. Haar grijsblauwe blouse, met vier knoopjes en een ronde hals ziet er viezig uit.

De vrouw houdt in allebei haar handen een rieten mand vast. Haar armen steken onder de hengsels van de manden door, ze houdt de manden met de onderkanten aan beide kanten tegen haar heupen gedrukt door ze aan de rand vast te houden. De mand in haar linkerhand (voor ons rechts) is leeg, de andere kunnen we niet zien want die is alleen voor een deel en van de zijkant zichtbaar.

Haar gezicht dat we van de zijkant en iets van onderaf bekijken, we zien alleen haar wang en oor, is wonderbaarlijk schoon en glad geschilderd. Het glanst zelfs, haar huid lijkt daardoor heel zacht. Met een beetje fantasie kunnen we ons voorstellen dat het een mooie vrouw is. Uit haar opgestoken haar komen wat kleine plukjes los. Dit draagt bij aan de beweging die in dit schilderij zo'n belangrijke rol speelt.

Het landleven

Pas op 27-jarige leeftijd vond Van Gogh in het kunstenaarschap zijn ware roeping. Of hij talent had wist hij niet, maar met een tomeloze werkdrift en enorme vasthoudendheid ging hij aan de slag. Hij leerde zichzelf het vak onder meer door goed naar de kunst van anderen te kijken. Omdat hij enige jaren in de kunsthandel had gewerkt, had hij al veel kunstwerken gezien en zijn oog geoefend.

Van Gogh bewonderde vooral het werk van Franse 19de-eeuwse boerenschilders zoals Jean-François Millet en Jules Breton. Zij verbeeldden het leven op het platteland. Dit zogenaamde eerlijke en simpele bestaan zetten zij af tegen de oprukkende industrialisatie en verstedelijking. Met deze voorbeelden voor ogen, besloot Van Gogh het boerenleven tot zijn hoofdonderwerp te maken. Zo kon hij zijn liefde voor de natuur en het platteland vertalen in voorstellingen van spitters, zaaiers en boerenhutten.

Boerenschilder

Nadat hij enkele jaren op verschillende plekken in Nederland als kunstenaar had gewerkt (1880-1883), vestigde Van Gogh zich in het plattelandsdorp Nuenen, waar zijn vader dominee was. Van daaruit schreef hij aan zijn broer Theo: 'Ik bekeer niets anders dan goed diep in 't boerenland te zitten en 't boerenleven te schilderen'. Van Gogh idealiseerde het boerenbestaan, dat volgens hem 'in veel opzichten zooveel beter dan de beschaafde wereld' was. Boeren en landarbeiders stonden dichtbij de natuur; hun leven was verbonden met de cyclus van zaaien en oogsten, van leven en dood. In akkers rondom Nuenen, in de boeren en hun eenvoudige woningen vond hij zijn ideale onderwerpen. Van Gogh had zich ruim een jaar lang goed voorbereid toen hij besloot een grote compositie met boerenfiguren te maken: *De aardappeleters*. Hij wilde hiermee zijn visitekaartje als kunstenaar afgeven.

Op de muur: Vincent van Gogh 13 april 1885: 'Als ik zeg dat ik een boerenschilder ben, dat is werkelijk zoo; ik voel mij t'huis daar.'

Schilderij: Zeegezicht bij Scheveningen, 1882

Vincent van Gogh

Dit zeegezicht maakte Van Gogh in 1882, toen hij in Den Haag woonde. Vanuit de stad was hij naar zee getrokken om er een 'nijdig stormpje' vast te leggen. De wind maakte het werken niet gemakkelijk. Het zand stoof op het doek en vermengde zich met de verf. Het is een van zijn eerste olieverschilderijen, maar het toont al zijn krachtige penseelstreek.

Schilderij: Het uitgaan van de Hervormde Kerk te Nuenen, 1884-1885

Vincent van Gogh

Dit schilderij heeft een bijzonder familieverhaal. Van Gogh maakte het schilderij voor zijn moeder. Zij was aan bed gekluisterd vanwege een gebroken been, en hij wilde haar opvrolijken. Het onderwerp koos hij met zorg: zijn vader was predikant in deze kerk.

Schilderij: Kop van een vrouw, 1885

Vincent van Gogh

In december 1884 vatte Van Gogh het plan op om een serie koppen te maken 'uit het volk'. Het moesten er zo'n vijftig worden. Hij wilde de boeren laten zien als een specifiek type mens, dat al eeuwen ploetert op het land. 'Zij doen denken aan de aarde, schijnen er soms uit gemodeleerd te wezen', schreef Van Gogh. Met dikke penseelstreken benadrukte hij hun hoekige bouw en vermoeide ogen. Expressie was daarbij belangrijker dan een correcte weergave.

Schilderij: Stilleven met bijbel, 1885

Vincent van Gogh

Centraal plaatste Van Gogh hier de lijvige bijbel van zijn kort daarvoor overleden vader, die als dominee een strikt christelijk leven leidde. Daarnaast legde hij zijn eigen, stukgelezen exemplaar van *La joie de vivre* door Emile Zola, als een 'bijbel' van het moderne leven. De boeken staan symbool voor de verschillende levensvisies van vader en zoon, die daarover regelmatig ruzie hadden gehad. Van Gogh koos ook daadwerkelijk voor de moderniteit: hij vertrok naar de grote stad, naar Antwerpen.

Schilderij: Tegelschilders, 1883-1884

Anthon van Rappard

In Van Goghs eerste jaren als kunstenaar was Anthon van Rappard onmisbaar, als vriend en als vakgenoot. In 1883 begon Van Rappard aan dit groepje tegelschilders rondom een tafel. Van Gogh volgde de ontwikkelingen op de voet: 'Betreffende uw Tegelschilders – dat gij er weer aan bezig zijt hoorde ik met belangstelling – hoe het is en hoe het worden zal interesseert mij bijzonder'. Van Gogh hoopte net als zijn vriend een monumentale groepscompositie te schilderen van figuren uit het gewone volk.

Schilderij: Boerengezin aan de maaltijd, 1882

Jozef Israëls

De boerenmaaltijd was een populair onderwerp en kreeg in Nederland vooral bekendheid door Jozef Israëls. Van Gogh bewonderde het werk van de oudere kunstenaar. Hij noemde hem een van 'de boerenschilders van deze eeuw'. Mogelijk inspireerde dit schilderij Van Gogh tot het maken van een eigen variant: De aardappeleters. Hij koos echter voor een volstrekt eigen aanpak. In plaats een geïdealiseerd beeld schilderde hij een rauwe weergave, 'een ECHT BOERENSCHILDERIJ'.

Schilderij: De aardappeleters, 1885

Vincent van Gogh

Een echt boerenschilderij mocht volgens Van Gogh naar spek, rook en aardappelwasem ruiken, en dat doet *De aardappeleters*. Damp stijgt op van de aardappelschaal, waaruit een familie samen eet. Bij deze arme, eenvoudige boeren vond Van Gogh de essentie – en vooral ook de tragiek – van het bestaan. Hij wilde ze in al hun ruwheid weergeven, met grove gezichten en knokige werkhandsen. In de kleuren zocht hij naar donkere, grauwe tonen die bij het stoffige land pasten. Hij had zich met veel studies voorbereid. Toch bleek het schilderij met maar liefst vijf figuren een 'geducht gevecht'. Uiteindelijk was Van Gogh zeer tevreden met het resultaat. Hij hoopte dat zijn broer Theo, die kunsthandelaar was in Parijs, het schilderij zou kunnen exposeren. Die vond het echter veel te somber.

Beeldbeschrijving De aardappeleters

olieverf op doek, 82 x 114 cm

Kijkend naar dit schilderij lijkt het alsof je in een kleine, lage, donkere ruimte staat. De enige lichtbron is een olielamp aan het plafond. Voor je zitten vijf mensen onder de lamp aan een vierkante tafel. Er wordt gegeten en gedronken. Op tafel staat een grote schaal met vierkante stukken aardappel.

Rechts aan tafel schenkt een vrouw kopjes in uit een koffiepot.

Links zien we een man van opzij. Hij prikt met een vork in de schaal met aardappels. Rechts van hem zit een vrouw wiens gezicht van voren is afgebeeld, zij prikt ook een aardappel uit de schaal. Meer naar rechts zit een man wiens gezicht, vanuit ons gezien, iets naar rechts gedraaid is. Hij heeft een kopje in zijn rechterhand. Helemaal rechts zit een vrouw die uit de koffiepot schenkt. Haar blik is gericht op de pot en de kopjes. Precies in het midden van het schilderij is een figuur op de rug te zien. Het is een jong meisje. Haar gezicht zien wij niet, en ze lijkt aan tafel te staan. De vrouwen dragen witte kapjes en de mannen een pet.

Alles aan het schilderij doet vermoeden dat hier een arm boerengezin is afgebeeld. De kleuren die zijn gebruikt zien er donker en grijs uit. Het zijn aardkleuren die Vincent bewust heeft gekozen. Hij beschrijft dat als volgt: 'zowat de kleur van een goed stoffigen aardappel, ongeschild natuurlijk'. De kleding van de boeren is eenvoudig en de inrichting van de ruimte is schaars. Aan de muur links hangen een klok en een bidprentje. Aan de muur rechts een klomp met lepels erin. Het zijn vooral de gezichten die ons vertellen dat deze boeren een moeilijk leven leiden. De gezichten zijn grof

geschilderd met zwaar aangezette gelaatstreken. De jukbeenderen zijn goed zichtbaar, de neuzen geprononceerd en de rimpels zijn diep. Dit zijn boeren die ontzettend hard werken en 's avonds de zelf geoogste aardappels opeten. Vincent schrijft hierover: 'met die handen die zij in den schotel steken zelf de aarde hebben omgespit en (...) dat zij hun eten zoo eerlijk verdiend hebben'.

Nieuwe perspectieven

Op zoek naar aansluiting bij de nieuwste schilderkunst verhuisde Van Gogh in 1886 naar Parijs, destijds het centrum van de moderne kunst. Hij realiseerde zich dat hij intensiever contact met kunst en kunstenaars nodig had om verder te komen. In galleries, musea en op exposities vond hij volop inspiratie –een impressie daarvan is op de eerste wand te zien. Oog in oog met de Parijse avant-garde kunst realiseerde Van Gogh zich pas hoe ouderwets zijn Nederlandse werk aandeed. Gretig nam hij de vele nieuwe indrukken in zich op. Hij experimenteerde met kleur, toets, lijnen en vlakken. Hij raakte bevriend met kunstenaars van zijn generatie, zoals Paul Gauguin, Émile Bernard en Henri de Toulouse-Lautrec. Ze werkten samen en exposeerden in de cafés van de kunstenaarswijk Montmartre. Van Goghs tijd in Parijs was zeer vruchtbaar en dankzij zijn contacten met andere kunstenaars ontdekte hij mogelijkheden voor een eigen, expressieve stijl.

Op de muur: Vincent van Gogh september of oktober 1886: 'Wat je hier wel kunt bereiken, is vooruitgang en die vind je hier wel degelijk, dat durf ik te verzekeren.'

Schilderij: Tulpenvelden vlakbij Den Haag, 1886

Claude Monet

Theo had al sinds 1885 vol bewondering geschreven over de schilderkunst van Monet. Pas in Parijs kon Vincent met eigen ogen zien wat zijn broer bedoelde. Hij werd overdonderd door het heldere kleurgebruik en de losse penseelstreken van de impressionisten. Dit landschap – dat Monet in Nederland maakte – is hiervan een prachtig voorbeeld. Theo verhandelde het schilderij in 1886, dus het is goed mogelijk dat Van Gogh het werk gezien heeft.

Schilderij: Portret van een jonge vrouw, 1886

Armand Guillaumin

Van Gogh was onder de indruk van dit portret op de Salon des Indépendants, waar jonge, vooruitstrevende kunstenaars hun werk presenteerden. Hij schreef: 'Toen Guillaumin zijn portret exposeerde, hebben publiek en kunstenaars er hartelijk om gelachen en toch is het een van de zeer weinige dingen die het zouden houden naast de oude Hollanders Rembrandt en Hals.' Volgens Van Gogh moest een portret de ziel uitdrukken, en was Guillaumin met dit krachtige schilderij daarin geslaagd.

Schilderij: 'Zij die vroeger de mooie vrouw van de helmenmaker was'

ontwerp 1885-1887, gietsel 1935-1940

Auguste Rodin

De aftakeling van het menselijk lichaam staat centraal in deze sculptuur van Rodin. De gedraaide houding van de oude vrouw benadrukt haar fragiele, uitgemergelde lijf. Rodin ging hiermee volledig in tegen het klassieke schoonheidsideaal. Als modern kunstenaar wilde hij laten zien hoe onbarmhartig het leven zijn sporen nalaat, om zo emotie op te roepen. Ook Van Gogh zocht in zijn figuren 'iets doorvoelds'.

Schilderij: De oude officieren, c. 1884

Jean-François Raffaëlli

Het werk van Raffaëlli sprak Van Gogh aan 'omdat het door en door gedacht is, verstandig en eerlijk'. Deze kunstenaar schilderde vaak figuren aan de zelfkant van de samenleving, het type mensen dat ook Van Gogh graag afbeeldde. Dit schilderij toont oude veteranen, na jaren trouwe dienst afgedankt door de maatschappij, op een waardige manier. De sobere tinten sluiten hierbij aan. De twee wandelstokken, als degens gekruist, herinneren aan hun strijd.

Schilderij: Portret van Léonie Rose Charbuy-Davy, 1887

Vincent van Gogh

Léonie Rose Charbuy-Davy was het nichtje van de schilderijenhandelaar Pierre-Firmin Martin, een vriend van Theo en Vincent. Hij portretteerde Léonie nadrukkelijk als een moeder, met een wieg in de achtergrond. Het schilderij is helemaal opgebouwd uit stippen en korte strepen, en getuigt van Van Goghs experimenten met moderne schildertechnieken.

Schilderij: Impasse des Deux Frères in Montmartre, 1887

Vincent van Gogh

De heuvel van Montmartre, met zijn molens en uitspanningen, was in Van Goghs tijd een populaire plek voor dagjesmensen. Hier zien we het straatje dat toegang gaf tot de tuinen rondom de molen op het hoogste punt van de heuvel. Het molentje op wielen is waarschijnlijk een soort reclamezuil. De heldere kleuren – blauw, rood en groen – sluiten goed aan bij de sfeer van een prille lentedag.

Schilderij: Mand met hyacintbollen, 1887

Vincent van Gogh

Deze twee stillelevens danken hun ovale formaat aan de ongebruikelijke drager: het deksel van een Japans kistje. Hyacintenbollen en Franse romans lijken een vreemde combinatie, maar zowel de natuur als de literatuur waren van wezenlijk belang voor Van Gogh. Hij hield van alles wat groeide en bloeide en vond houvast in de kracht van de natuur. De afgebeelde naturalistische romans gaven een onopgesmukt beeld van het moderne leven. Die eerlijkheid was voor Van Gogh essentieel.

Schilderij: Rode kolen en uien, 1887

Vincent van Gogh

Dit stilleven was voor Van Gogh vooral een studie in kleurcontrasten. Het geel van de uien zette hij tegen een paarse ondergrond (nu verkleurd naar blauw). Als complementaire kleuren versterken ze elkaar. Het kleed waarop de groenten liggen is geschilderd als een abstract, plat kleurvlak, dat naar voren lijkt geklapt. Het waren moderne beeldmiddelen die Van Gogh naar eigen inzicht toepaste.

Schilderij: Tuin met geliefden: Square Saint-Pierre, 1887

Vincent van Gogh

Dit zonovergoten parkgezicht noemde Van Gogh zelf 'het schilderij van de tuin met geliefden'. Verliefde paartjes wandelen onder de jonge kastanjabomen of zitten langs de slingerende paden. Van Gogh varieerde vrijuit op de pointillistische techniek van gekleurde stippen: van luchtige strepen tot snelle tipjes verf. Zo bereikte hij het effect van een stralende voorjaarsdag, en dat versterkt weer het gevoel van prille liefde en intiem samenzijn dat Van Gogh hier wilde uitdrukken. Zelf verlangde hij ook naar een vrouw en een gezin, maar hij had 'de meest onmogelijke liefdeshistories'. Uiteindelijk berustte hij daarin; hij was toegewijd aan zijn kunst.

Beeldbeschrijving Tuin met geliefden: Square Saint-Pierre
olieverf op doek, 75 x 113 cm.

Dit schilderij van een park heeft een liggend formaat en is grofweg opgedeeld in twee gelijke horizontale gedeeltes. Het onderste deel bestaat uit kronkelende lichte paden, grasvelden, bomen en struiken. Het bovenste deel bestaat uit een blauwwit gestreepte lucht. Er zijn zes figuren te zien in het park, in groepjes van twee. De gezichten van deze figuren zijn geschilderd als vlakken, zonder ogen, neus of mond. Links van het midden zitten een man en een vrouw op een bankje. De man is naar de vrouw toe gedraaid en heeft zijn hand op haar schoot. De vrouw heeft haar arm op zijn hand gelegd. Ze dragen beiden een hoed. Zij heeft een rode parasol vast en een lange, breed uitlopende jurk aan. Rechts van het midden loopt een stel gearmd op het gras. Zij draagt een roze jurk en hij is in het blauw. Ook zij dragen allebei een hoed. Onopvallend, achter het wandelende paar, zitten twee figuren op het gras. De kleuren van hun kleren zijn hetzelfde de struiken achter hen: grijsig blauw.

Het werk bestaat uit kleine verfstreken, neergezet als stippen en streepjes. In de lucht lopen streepjes schuin van rechtsboven naar linksonder. Wit en blauw door elkaar, zonder duidelijk vorm van de wolken. De bomen van het park zijn klein, hebben een dunne stam. Het zijn jonge kastanjabomen, met rode en roze streepjes tussen het groen. De struiken op de achtergrond en het gras zijn opgebouwd uit stipjes in verschillende groenen, blauwen en gelen.

Schilderij: De Mangobomen, Martinique, 1887

Paul Gauguin

Van Gogh probeerde samen met zijn broer de schilderijenverkoop van zijn vriend Gauguin te stimuleren. Zo kocht Theo dit 'exotische' figuurstuk, dat Gauguin maakte op het eiland Martinique. Van Gogh schreef aan Bernard: '... alles wat er uit zijn handen komt, is zacht, smartelijk en verrassend.' Charles Laval vergezelde Gauguin naar Martinique: het landschap hiernaast toont duidelijk de invloed van zijn leermeester.

Schilderij: De Seine bij Courbevoie, 1883-1884

Georges Seurat

Volgens Van Gogh was Seurat onmiskenbaar de leider van de jonge avant-garde. Dit gezicht op de Seine is een vroege studie. Ook al is de uitvoering schetsmatig, toch heeft Seurat zijn onderwerp zorgvuldig bekeken: het blauw van het water zette hij in losse streken af tegen de ondergrond en roze boventonen. Ook Van Gogh, die Seurat opzocht in zijn atelier, maakte meerdere kleine studies. In zijn Seine-gezicht experimenteerde hij met verschillende verftoetsen in ongemengde kleuren.

Schilderij: Het 'Ponton de la Félicité' bij Asnières (Opus nr. 143), 1886

Paul Signac

Signac en Van Gogh ontmoetten elkaar begin 1887 in Parijs. Beiden schilderden regelmatig aan de oevers van de Seine net buiten de stad. Ook dit schilderij is hier ontstaan. Terwijl mensen op de steiger wachten op de boot 'la Félicité', voor een pleziertochtje over de Seine, doemt rechts een gasfabriek op. Signac verbeeldde zo moderne thema's als vrijetijdsvermaak en industrialisatie. Hij schilderde het bovendien in een al even moderne stijl, bestaande uit talloze korte verf-streken en stipjes.

Beeldbeschrijving Het 'Ponton de la Félicité' bij Asnières (Opus nr. 143)

olieverf op doek, 33,4 x 46,7 cm

Signac verbeeldde hier de oevers van de Seine bij Asnières, een plek net buiten Parijs. De gegoede burgerij trok hier naar buiten, een toen hippe manier om je vrije tijd door te brengen.

In het midden van het schilderij zien we een blauw zeilbootje met de zeilen gestreken, er lijkt niemand in te zitten. De binnenkant van het bootje is oranje. De mast gaat recht omhoog, maar het topje zien we niet. De mast is zo lang dat deze aan de bovenkant het schilderij uitloopt. Rechts zien we een kade, met daarop een gebouw in de steigers. Pas als we langer kijken zien we dat het een gassilo is. De plek die hier is afgebeeld is dus niet alleen voor vermaak, maar ook een plek van industriële ontwikkeling.

Links op het schilderij, op ongeveer 9 uur, zien we slechts een klein stukje van een zeilboot met de zeilen, lichtblauw met oranje stipjes, gehesen. Het lijkt zo naar links het schilderij uit te varen. Het water is bij de onderrand net zo breed als het schilderij, en loopt naar boven taps toe en verdwijnt (nog maar een paar cm breed) achter de horizon.

Eerder werd een 'blauw bootje beschreven', dit is eigenlijk niet correct want van dichtbij bekeken zien we dit bootje is opgebouwd uit blauw met piepkleine oranje stipjes. Blauw en oranje is een tegengesteld kleurenpaar, twee kleuren die elkaar versterken. Zoals met smaken zoet en zuur, zout en bitter. Of zoals met klanken.

Datzelfde geldt voor de kade, die is niet bruin-roze, maar bestaat uit oranje met kleine, lichtblauwe stipjes. (Precies het omgekeerde van het grootste bootje. Het water bestaat ook uit verschillende kleuren. Zo zijn de lichte delen opgebouwd uit wit, lichtgeel en zalmroze en de weerspiegelingen van de zeilbootjes juist licht en donkerblauw. Door deze gekleurde stippen en strepen naast elkaar te zetten in plaats van ze te mengen wist Signac heldere lichteffecten in zijn werk te creëren.

Het hele schilderij is opgebouwd uit kleine gekleurde stippeltjes/puntjes of *point'* in het Frans. Op dit schilderij zie je geen (contour)lijnen. Als je het schilderij van een afstand ziet vervagen de stippeltjes en mengen je ogen de kleuren zelf. Nog verder weg lijkt het wel een geheel. Interessant dat deze manier van schilderen ontstond tijdens de uitvinding van de fotografie. Een foto bestaat ook uit pixels. De kunstenaars in de tijd van Signac zochten naar een nieuwe kunsttaal om een schilderij mee te maken. In dit geval leverde het het *pointillisme* op.

Schilderij: Het hooien, Éragny, 1887

Camille Pissarro

Alles in dit landschap is dynamisch en kleurrijk, van de hooimijten en boerenfiguren tot de zomerse lucht. Alleen al het hooi in de voorgrond is opgebouwd uit talloze felle tinten rood, oranje, roze, paars en groen. Dit vormt een mooi contrast met het veld erachter. Pissarro bracht het traditionele onderwerp van het hooien op een moderne manier in beeld. Dit inspireerde Van Gogh, die nog kort daarvoor een 'boerenschilder' wilde zijn.

Schilderij: In het café: Agostina Segatori in Le Tambourin, 1887

Vincent van Gogh

Een eenzame vrouw aan een cafétafeltje was een populair onderwerp bij jonge Parijse schilders, zoals hiernaast bij Toulouse-Lautrec. De opvallend geklede figuur is Agostina Segatori, eigenaresse van café Le Tambourin, waar Van Gogh vaak kwam. Voor haar staat een glas bier, in haar hand smeult een sigaret. De twee schoteltjes verraden dat ze al een biertje op heeft. Nette dames dronken en rookten niet in een café, dat was meer iets voor artistieke types of prostituees.

Beeldbeschrijving In het café: Agositine Segatori in Le Tambourin
olieverf op doek, 55,5 x 47 cm

Een vrouw zit in een café aan een rond klein tafeltje. Ze staart langs ons heen, met haar rechterwenkbrauw opgetrokken. Het café dat hier door Van Gogh is afgebeeld is Café Le Tambourin. En de vrouw, die in het midden van het schilderij is Agostina Segatori, de eigenaresse. Segatori is gekleed in een mosgroen jasje, met witte en turquoise streepjes. Op haar revers zitten vier goudkleurige knopen, twee aan elke kant. De rok is donkerblauw met onregelmatig aangebrachte lichtblauwe, oranje en witte stipjes. Op haar hoofd draagt zij een oranje-rode hoed in de vorm van een soort langwerpige trechter, zo te zien gemaakt van bont of veren.

De tafel, waar zij beide armen over elkaar heen geslagen op laat rusten, heeft net als de twee lege krukjes eromheen de vorm van een tamboerijn. De rand van de tafel heeft een rood-oranje kleur met zwarte stippen en gebogen streepjes. De krukjes zijn geel met accenten van zeegroen. De poten van de krukjes en Segatori's voeten vallen buiten het schilderij. Op het linker krukje ligt een crèmekleurig parasolletje, met turquoise streepjes. Op de tafel staat rechts een glazen pul met bier, daaronder 2 schoteltjes. Op die manier kon men bijhouden hoeveel iemand gedronken had. Voor haar op tafel, weergegeven met een paar korte streken witte verf, een potje met lucifers. Eén daarvan heeft ze wellicht gebruikt om de sigaret die zij in haar linkerhand heeft aan te steken.

De wand achter Segatori lopen diagonale lijnen, waardoor diepte ontstaat. Een lambrisering deelt de wand in tweeën. Erboven een wat rokerige, grijsachtige kleur, met accenten van geel en groentinten, weergegeven in losse verticale penseelstreekjes. Eronder heeft de wand een groene kleur, met vleugjes blauw en wit. Dit deel van de wand is geschilderd met horizontale streepjes. Achter Segatori, staan twee stoelen tegen de muur. De zittingen zijn met een of twee ferme penseelstreken in opvallend geel aangeduid. Op de achtergrond is de olieverf vrij dun en schraal aangebracht, wat het een wazig en bijna krijtachtige effect geeft. De enige herkenbare vorm, helemaal rechts op de muur lijkt een Japanse prent te zijn, waarvan we weten dat Van Gogh die tentoonstelde in het café, om ze te verkopen.

Schilderij: Een jonge vrouw aan tafel ('Poudre de riz'), 1887

Henri de Toulouse-Lautrec (1864-1901)

Dit werk van Toulouse-Lautrec hing in Theo's Parijse appartement. Waarschijnlijk kocht hij het op aanraden van Vincent, die bevriend was met de kunstenaar. Het schilderij van de expressieve Segatori in fel rood en groen hiernaast, vormt een mooie tegenhanger van het matbleke portret met 'het gezichtspoeder en gestileerde outfit', zoals Van Gogh het omschreef. De titel Poudre de riz verwijst naar het rode potje met rijstpoeder, waarmee vrouwen in die tijd hun gezicht een modieuze lichte tint gaven.

Schilderij: Boulevard de Clichy, 1887

Vincent van Gogh

Boulevard de Clichy is een van de grote straten in de Parijse kunstenaarsbuurt Montmartre. Van Gogh schilderde hier het kruispunt dat hij vaak passeerde, met helemaal rechts het begin van de rue Lepic waar hij woonde met zijn broer Theo. Parijse straatscènes waren populair bij de schilders van het impressionisme. Ook van Goghs werkwijze, met naast elkaar geplaatste toetsjes verf in heldere kleuren, laat de invloed van deze kunststroming zien.

Schilderij: Gezicht vanuit Theo's appartement, 1887

Vincent van Gogh

'Een prachtig uitzicht over de stad ... een stuk lucht erboven bijna zo groot als wanneer men op het duin staat'. Zo beschreef Theo het weidse uitzicht vanuit zijn appartement. Vincents belangstelling lijkt eerder uit te gaan naar de hoge appartementengebouwen. De hoekige contouren, ramen en de

steile daken schilderde hij in een massa stippen en strepen. Van Gogh ging met deze techniek experimenteren na zijn kennismaking met het werk van pointillistische schilders.

Beeldbeschrijving Gezicht vanuit Theo's appartement

olieverf op doek, 45,9 x 38,1cm

Van Gogh woonde vanaf 1886 bij zijn broer Theo in Parijs en schilderde er dit uitzicht over de stad, vanuit hun appartement op de rue Lepic. Van Gogh gebruikte lichte, heldere kleuren. Hij experimenteerde met nieuwe technieken. Dit keer gebruikte hij dunne olieverf. Hij gaf de gebouwen weer door middel van honderden gekleurde stippen die hij dicht tegen elkaar aan zette.

Het schilderij dat van Gogh van het uitzicht maakte, heeft een staand formaat. De horizon plaatste hij precies in het midden. Deze is deels zichtbaar, deels geblokkeerd door hoge gebouwen. Vanuit het raam op de vierde etage, keek van Gogh neer op een laag gebouw met openslaande luiken. Links achter dit gebouw, staat een hoger wooncomplex met in elk geval zes verdiepingen. Het schuine dak met een aantal dakkapellen en schoorstenen komt boven de horizon uit. Aan de rechterkant van het canvas schilderde van Gogh het hoogste en dichtstbijzijnde gebouw. Je kunt het doek in gedachten opdelen in vier verticale stroken; in de rechterstrook is dit hoge gebouw geplaatst, helemaal van boven naar beneden. De schoorsteen past nog net op het doek. Het gebouw heeft grote naar voren stekende gevelstenen en smalle Franse balkons. Mogelijk staat er zelfs een vrouw op het hoogste balkon, maar dat is door de wirwar van gekleurde stippen niet met zekerheid te zeggen. De lucht schilderde van Gogh niet met stippen, maar met korte losse penseelstreken in de vorm van vlekjes en streepjes. Het raamkozijn of de luiken van zijn eigen woning schilderde hij niet.

De compositie van het werk wordt bepaald door drie gebouwen: één laag gebouw middenvoor, één hoger gebouw rechts en het gebouw op links. Tussen de twee hogere gebouwen door kun je helemaal naar de horizon kijken. Van Gogh schilderde schetsmatig de wat verder gelegen gebouwen en in de verste verte de heuvels van Meudon.

Door de wirwar van gekleurde stippen is het moeilijk het precieze kleurgebruik te beschrijven. Een kleur die in het hele schilderij veel voorkomt is een paarsachtig donkerblauw. Het is gebruikt in de gestipte kleurencombinaties in alle drie de gebouwen, maar ook om de contouren eromheen vluchtig aan te geven. Ook de lucht heeft wat paarsblauwe kleuraccenten. Doordat deze kleur door het hele schilderij verweven zit, bindt het alles samen. Een andere kleur die op meerdere plekken in het schilderij terugkomt is een opvallend roodbruin. Deze kleur is te zien in de luiken van het lage gebouw en in verschillende schoorstenen, daken en muren. In het hoge gebouw aan de linkerkant is veel lichtgeel gebruikt. Het dak heeft de verbindende paarsblauwe kleur die daarmee een contrast maakt. In de andere twee gebouwen zijn naast het paarsachtige blauw en het roodbruin ook veel donkergroen, blauwgroen en lichtpaars aanwezig. In de lucht keren een heleboel kleuren terug die op een uitgesprokenere manier in de gebouwen zijn verwerkt, zoals lichtgeel en roodbruin. Hier zijn ze omgeven door veel lichtblauw en wit.

Bloeiperiode

Zijn verblijf in Parijs had Van Gogh zelfbewuster gemaakt als modern kunstenaar. Maar hij had behoefte aan rust en ruimte om zijn eigen weg in te slaan. Hij verliet daarom de drukke stad en vestigde zich op het Zuid-Franse platteland, in Arles. Getroffen door het heldere licht en de sprankelende kleuren stortte hij zich op het schilderen van bloeiende boomgaarden, oogsttaferelen en andere natuurmotieven. Het liefst wilde hij ook portretschilder zijn, want in karakteristieke koppen kon hij de essentie van zijn tijd weergeven – en daarin lag volgens Van Gogh de toekomst. Hij zocht steeds naar 'hartstochtelijke uitdrukingskracht, waarbij ik onze kennis en moderne smaak omtrent kleur hanteer als middel om het karakter uit te drukken en op te voeren'. Met dit streven

kwam hij in Arles tot de toppen van zijn kunnen. Hij ontwikkelde er zijn beroemde stijl met een energieke penseelstreek en sterke kleurcontrasten. Zijn onderwerpen zijn altijd eenvoudig, maar ze brengen over hoe diep Van Gogh de essentie van het leven, schoonheid én tragiek, aanvoelde.

Op de muur: Vincent van Gogh 18 augustus 1888: 'In plaats van te proberen precies weer te geven wat ik voor me zie, gebruik ik de kleur om me krachtig uit te drukken.'

Schilderij: De brug van Langlois, 1888

Vincent van Gogh

Van Gogh was ruim een maand in Arles toen hij dit schilderij van een ophaalbrug maakte. Hij zette het schilderij eenvoudig op, met grote kleurvlakken en donkere omtreklijnen om zo de schoonheid van de Provence in zijn essentie weer te geven. Van Gogh was erg gecharmeerd van het Zuid-Franse landschap. Aan zijn vriend Émile Bernard schreef hij over 'de helderheid van de atmosfeer en de vrolijke kleureffecten'

Schilderij: Zonnebloemen, 1889

Vincent van Gogh

In augustus 1888 schilderde Van Gogh een bos zonnebloemen in een vaas. Ondanks – of misschien dankzij – de eenvoud in onderwerp en stijl schiep hij een waar meesterwerk. Hij bereikte met drie tinten geel 'en anders niets' een kleurharmonie die straalt als een visioen. Theo loofde in een brief 'het effect van een stuk stof geborduurd met satijn en goud'. Van Gogh beseftte zelf ook dat hij iets bijzonders had gemaakt en beschreef hoe diep hij daarvoor had moeten gaan. Hij had al zijn energie en aandacht moeten aanspreken om 'voldoende in vuur te geraken'. Trots op het resultaat riep hij zichzelf uit tot de schilder van de zonnebloem. Uiteindelijk zou hij vijf versies schilderen, die stuk voor stuk iconen van de moderne schilderkunst zijn geworden.

Beeldbeschrijving Zonnebloemen

olieverf op doek, 95 cm x 73 cm

De verschillende tinten geel van dit grote boeket zonnebloemen stralen je tegemoet. De bloemen zijn niet realistisch vormgegeven, maar grillig en gestileerd. Het boeket vult bijna het hele schilderij. Een geglazuurde aardewerken vaas is gevuld met 16 zonnebloemen die alle kanten uit waaieren. De vaas staat op een okergele ondergrond en tegen een citroengele wand.

De meeste bloemen zijn verdroogd of verwelkt. Ze laten hun kopjes hangen, vooral aan de zijkanten van het boeket. De bloemen zijn ongeveer zo groot als een hand. Ze zijn bruingeel, met een groenig hart erin. Ze zijn met veel textuur geschilderd: als een stralende krans zie je de verfstreken van Van Gogh telkens in korte strepen vanuit het hart naar de buitenkant bewegen. Aan de zijkanten en onderkant van het boeket zien we kleinere zonnebloemen, met lichtgele, puntige bloemblaadjes. Elk geel blaadje heeft een donkergele contourlijn. Ook de gele vaas heeft een donkere rand. Schaduwen zijn er niet. Hij signeerde dit schilderij in lichtblauw, links van het midden van de vaas. Dat blauw komt terug in het hart van een kleine zonnebloem rechts in het boeket.

Schilderij: De oogst, 1888

Vincent van Gogh

In deze panoramische weergave van het vlakke landschap rond Arles is de droogte en hitte van de oogsttijd haast voelbaar. De combinatie van 'oud goud' en 'azuurblauw' moest de essentie van het landschap en de overweldigende schoonheid van de natuur weergeven. Van Gogh was zeer te

spreken over het resultaat. Naar zijn mening sloeg het alle andere werken uit deze periode 'absoluut dood'.

Beeldbeschrijving De oogst

olieverf op doek. 73,4 cm x 91,8 cm

Dit schilderij toont een uitgestrekte vlakte. Van Gogh koos ervoor het perspectief in het landschap voor ons op te tillen, zodat we een lang uitgestrekt uitzicht hebben over de velden van La Crau. Wij zien het landschap vanaf een zandpad dat aan beide zijden wordt geflankeerd door enkelhoog geel gras. In de verte liggen korenvelden, geschilderd in diversiteit aan geel. Hier en daar worden ze onderbroken door wiebelige groene lijnen: struiken, bomen. Hoe verder we verdwijnen in het landschap hoe groener de velden worden om vervolgens over te gaan in blauwtinten. De hoge horizon wordt gevormd door bergen, met heel klein het klooster van Mont Majour erin geschilderd. In de verte misschien blauw van de zee onder een azuurblauwe lucht.

We kijken tegen een hek aan, waarschijnlijk gemaakt van riet. Het laat een bewegelijke lijn zien die lichtjes afdaalt van links naar rechts. De velden daarachter zijn groen: links lijkt het veld gevuld met kleine bomen of grote struiken, er loopt een vrouw bij. Ter hoogte van het midden van het schilderij, helemaal links staat een hooiberg, geschilderd in oranje tinten. Door het landschap heen staan witte gebouwen met oranje daken. Op dezelfde hoogte als de hooiberg, maar bijna helemaal rechts, ligt een rode/oranje ploeg te rusten in het veld.

Er zijn ook hooiwagens. De grootste blauwe, staat in het midden van het schilderij op dezelfde lijn als de hooiberg en de oranje ploeg. Hij valt op door zijn grootte: de verhouding lijkt niet te kloppen. Daarachter is een andere hooiwagen te zien (kleiner, want verder weg). Deze wordt getrokken door een paard en rijdt naar rechts in het schilderij. Bij één van de huizen, rechtsboven in het schilderij staat een derde wagen stil, met een paard ervoor, die vanuit links het schilderij inkijkt. Deze wagen is gevuld met hooi. Een figuur staat in de kar. Met een hooivork wordt hooi uit de wagen gegooid.

Schilderij: De slaapkamer, 1888

Vincent van Gogh

Van Gogh ontdekte steeds beter hoe hij kleur en stijl kon inzetten om emoties uit te drukken. Zo moesten de heldere tonen van zijn slaapkamer 'een absolute rust' weergeven in een periode dat hij zich door het harde werken alles behalve rustig voelde. Hij hoopte dat zijn schilderijen troost zouden bieden, niet alleen aan hemzelf, maar ook aan anderen. Dat dit beroemd geworden schilderij die kracht bezat, daarvan was Van Gogh overtuigd: 'Toen ik na mijn ziekte mijn doeken terugzag, vond ik de Slaapkamer het beste'.

Beeldbeschrijving De slaapkamer

olieverf op doek, 72 x 91 cm

We lijken er middenin te staan: in de beroemde slaapkamer van Vincent van Gogh. Het eerste dat opvalt, zijn de felle kleuren van de muren, meubels en de vloer. En dan vooral het grote gele, houten bed met daarop een met dikke verf geschilderde rode deken. Op de vloer liggen rode plavuizen met groene naden. De wanden zijn helderblauw van kleur. Het bed staat met het voeteneinde naar ons toe tegen de rechtermuur. Op het bed liggen twee lichtgele kussens. Rechts boven het bed hangen schilderijen. Wat er precies op deze schilderijen staat is lastig te zien, we kunnen wel twee portretten onderscheiden.

Aan het begin van deze rechtermuur is bij het voeteneinde van het bed een blauwe deur te zien. Zo'n zelfde deur zien we ertegenover, in de linkerwand van de kamer. Bij die deur links staat een eenvoudige, gele houten stoel met rieten zitting. Naast de deur hangt aan een haak een witte droogdoek met een smalle rode streep. In de linkerhoek, tegen de achterwand, staat een klein

vierkant oranje tafeltje. Er staan flesjes, kannen en een kom op de tafel en erboven, tegen de achterwand aan hangt een spiegel. Rechts daarvan, net links van het midden van het schilderij zien we een raam met groene kozijnen en groene luiken. De luiken zijn dicht, het raam staat op een kleine kier, naar binnen toe geopend. Onder het raam staat nog een eenvoudige houten stoel met rieten zitting, naast het hoofdeinde van het bed. Boven dit hoofdeinde hangt een kapstok met Vincents blauwe schilderjassen en zijn gele strooien hoed. Daarboven hangt een landschap in wit en groen.

Van Gogh wilde dat het werk rust zou uitdrukken, door heldere kleuren te gebruiken, de contouren van de meubels duidelijk en donker aan te zetten, schaduwen weg te laten en het slaapkamerinterieur simpel en opgeruimd te houden. Hij schilderde met dikke klodders verf en een losse penseelstreek. Dat zie je extra goed bij de rode deken en de kussens.

Schilderij: De zoeaaf, 1888

Vincent van Gogh

'Eindelijk een model' verzochtte Van Gogh toen hij in juni 1888 een soldaat mocht tekenen en schilderen. Hij wilde niets liever dan uitgroeien tot een groots figuurschilder, maar de mensen waren zelden bereid voor hem te poseren. Bij het schilderen van dit volkse en zuidelijke type, was Van Gogh vooral geïnteresseerd in het expressieve van de kop. Daarom benadrukte hij de 'blik van een tijger' en de 'stierennek' van de zoeaaf en gebruikte hij harde, contrasterende kleuren.

De stoel van Gauguin, 1888

Vincent van Gogh

Van Gogh besteedde veel aandacht aan het uitzoeken van elegant meubilair voor Paul Gauguin, zijn gast in het Gele Huis. Dit ongebruikelijke schilderij van Gauguins stoel is op te vatten als een portret van de schilder. Als tegenhanger van dit werk, met zijn nachtelijke sfeer en mysterieuze kleurcontrast van rood en groen, schilderde Van Gogh zijn eigen eenvoudige boerenstoel in helder geel en blauw. De twee werken symboliseren de verschillende karakters van de twee kunstenaars, die kort daarop met ruzie uit elkaar zouden gaan.

Dromen van Japan

Van Gogh haalde veel inspiratie uit de honderden Japanse houtsneden die hij samen met zijn broer Theo verzamelde. Hij deelde zijn enthousiasme over deze kleurige prenten met de meeste Franse moderne kunstenaars van zijn tijd. Zij bewonderden hoe de Japanners de wereld om hen heen vertaalden in decoratieve voorstellingen met behulp van kleurvlakken, patronen, afsnijdingen en contourlijnen. Van Gogh ging dit ook toepassen en werkte al snel 'op zijn Japans'.

Maar Japan betekende meer voor hem. Van Gogh identificeerde zich met het beeld van de Japanse kunstenaar als monnik, die zich geheel aan zijn kunst wijdde en een sober leven leidde in de natuur. Dit was ook wat Van Gogh zocht in de Zuid-Franse Provence, een streek die hij vergeleek met Japan.

Schilderij: Bloeiende pruimenboomgaard (naar Hiroshige), 1887

Vincent van Gogh

Deze voorstelling van een bloeiende pruimenboomgaard tegen een zonsondergang kopieerde Van Gogh naar een houtsnede uit zijn verzameling. Wel nam hij enige vrijheid in zijn kleurgebruik. Zo koos hij ervoor het zwart en grijs van de monumentale boomstam op de voorgrond te verruilen voor rode en blauwe tinten. Ook voegde Van Gogh de oranje sierranden met Japanse tekens toe, puur voor een decoratief en exotisch effect.

Schilderij: Vissersboten op het strand van Les Saintes-Maries-de-la-Mer, 1888

Vincent van Gogh

Van Gogh schreef dat hij in Arles keek 'met een Japanse blik'. Dat is zichtbaar in dit schilderij, gemaakt tijdens een uitstapje naar de kustplaats Les Saintes-Maries-de-la-Mer. Hij zette effen kleurvlakken naast elkaar, zoals rood, geel, groen en blauw in de bootjes. Ook omlijnde hij de vormen met stevige contouren en plaatste hij de kustlijn als een duidelijke diagonaal in de compositie. Het waren allemaal stijkenmerken van de Japanse prentkunst, waarmee Van Gogh zijn eigen werk kleuriger en eenvoudiger maakte.

Beeldbeschrijving Vissersboten op het strand van Les Saintes-Maries-de-la-Mer
olieverf op doek, 65 x 81,5 cm

In 1888 maakte Vincent van Gogh zeegezichten bij de kustplaats Les Saintes-Maries-de-la-Mer. Dit schilderij is echter niet ter plekke op het strand geschilderd, maar met behulp van een schets. De horizon plaatste Van Gogh precies in het midden van het schilderij. Onder de horizon is het zeegezicht door een golvende branding opgedeeld in twee delen: ongeveer twee derde is voor het strand (links) en een derde is voor de zee (rechts). Het strand dichtbij is vrij donker. Er zijn vooral bruin- en grijstinten gebruikt met enkele vrolijke gele toetsen en een beetje blauw-wit. Het is nat zand, vlakbij de branding. In de verte is het zand lichter en geler. De ondiepe zee met aankomende golven is weergegeven met lichtblauw en wit. Verder op zee is een dieper blauw gebruikt. De lucht is geschilderd met vlekkerige korte penseelstreken in verschillende blauwtinten, blauwgroen en wit. Op het strand liggen vier vissersboten achter elkaar. Het zijn kleine boten van hout, die in felle kleuren geschilderd zijn. De voorste boot is het meest opvallend met zijn gele mast en een witte gekrulde decoratie op een roestbruine zijkant. De onderste rand van de boot is donkerblauw, de reling lichtblauw. De boot erachter is overwegend groen, met een oranje decoratie. De boot daarachter is blauw en draagt de naam Amitié: vriendschap. Ook de achterste boot is blauw. Ankerlijnen liggen uit over het strand en lopen aan de linkerkant van het canvas af. Alleen van het achterste bootje is een klein anker te zien. Om de boten heen staan in het zand drie lage gele paaltjes. Op het paaltje middenvoor heeft van Gogh zijn signatuur geplaatst in roodbruin: 'Vincent' staat er.

Op zee zijn eveneens vier boten. De witte zeilen staan uit en elke boot is net iets verder weg en naar rechts. Alle boten samen, op land en op zee, vormen een prachtige schuine lijn in de compositie. Deze loopt van links onder schuin omhoog richting horizon. Hoe verder weg de boot is, hoe minder uitgesproken hij is geschilderd. In tegenstelling tot de voorste boten, die heel kleurrijk zijn met donkere contourlijnen, is het achterste bootje op zee bijna een schim.

De vissersbootjes lijken plat te zijn, in plaats van driedimensionaal. Dat komt doordat ze uit egale kleurvlakken bestaan, die zijn ingevuld binnen stevige contourlijnen. Ze werpen geen schaduw op het strand.